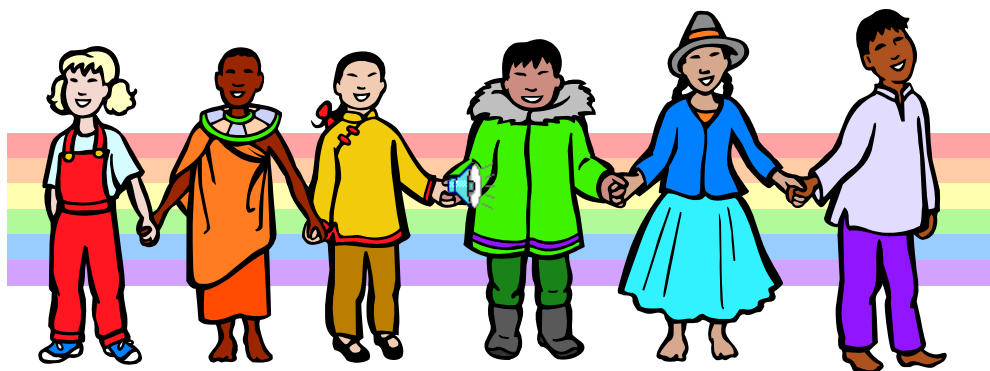

ZNAČILNOSTI NADARJENIH OTROK v okviru POTREB

Pripravila: Andreja Ninković, spec.

POSEBNE POTREBE NADARJENIH:

intelektualne, emocionalne, socialne, motivacijske, estetske, po razvoju ustvarjalnosti, samoaktualizaciji

izhajajo iz povečane občutljivosti v zaznavanju nad. in njihovi razumski odzivnosti
zaradi razvojno pospešenega
in visoko razvitega
centralnega živčnega sistema

Nadarjenost in značilnosti nadarjenih

O nadarjenosti in značilnosti nadarjenih je za pedagoške namene zelo uporaben **TRIKROŽNI MODEL NADARJENOSTI**, katerega avtor je **Joseph Renzulli**.

Renzulli (1981) je za oblikovanje definicije nadarjenosti postavil naslednje pogoje:

- temeljiti mora na raziskavah o značilnostih nadarjenih;
- biti mora vodilo pri postopkih identifikacije;
- kazati mora pot k logično sledečim programskim ukrepom;
- spodbujati mora nadaljnje raziskave, ki bodo preverile to definicijo.

Nadarjeni je tisti, posameznik, ki učinkovito izkorišča tri komponente svoje osebnosti:

- **ELEMENT NADARJENOSTI**

(intelektualna, umetniška, psihomotorična, socialna nadarjenost)

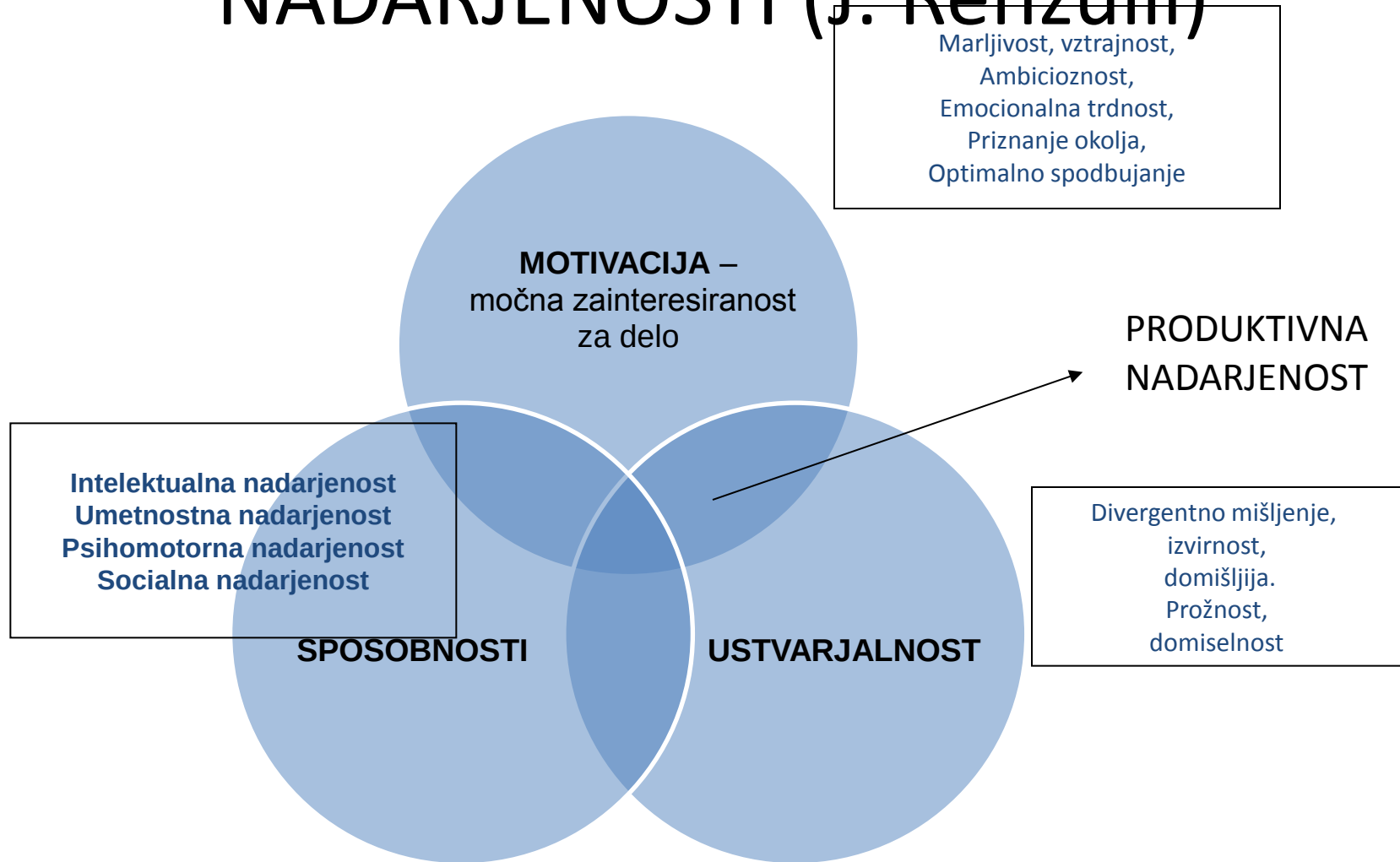
- **ELEMENT USTVARJALNOSTI**

(divergentno mišljenje, številnost idej, originalnost, fantazija in fleksibilnost)

- **ELEMENT MOTIVACIJE IN OKOLJA** (pridnost, vztrajnost, emocionalna stabilnost, optimalno spodbujanje, priznavanje okolja).

TO SO ZNAČILNOSTI RENZULLIJEVEGA MODELA.

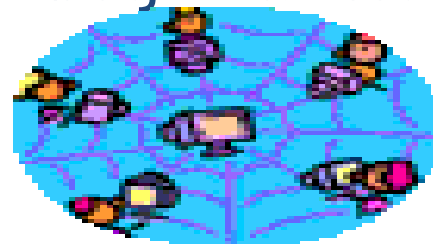
TRIKROŽNI MODEL PRODUKTIVNE NADARJENOSTI (J. Renzulli)

ZNAČILNOSTI NADARJENIH OTROK

➤ Raziskave kažejo, da imajo nadarjeni učenci nekatere **osebne lastnosti**, ki jih ne najdemo pri drugih učencih ali pa so pri nadarjenih bolj izrazite.

➤ Niso homogena skupina.

➤ Z opazovanjem nadarjenih otrok v šoli so psihologi želeli ugotoviti ali obstajajo nekakšne tipične značilnosti nadarjenih otrok, po katerih bi lahko **učitelji** lažje prepoznavali nadarjene učence.

➤ Ali obstajajo tipične lastnosti ?

ZNAČILNOSTI NADARJENIH OTROK - VLOGA UČITELJEV

Učitelji imajo zlasti težave pri prepoznavanju učencev, ki so **specifično nadarjeni** in pri prepoznavanju **ustvarjalnih učencev**.

Opisi značilnosti nadarjenih otrok so torej pripomoček učiteljem pri prepoznavanju znakov nadarjenosti pri učencih v razredu, ne morejo pa služiti kot izključno sredstvo za identifikacijo nadarjenih.

ZNAČILNOSTI NADARJENIH OTROK

➤ Obstajajo številni sezname z značilnostmi nadarjenih učencev.

➤ Nemški avtor William Nagel (Odkrivanje in spodbujanje nadarjenih otrok) je osebne lastnosti razdelil na 4 področja:

- MISELNO-SPOZNAVNO
- UČNO-STORILNOSTNO
- MOTIVACIJSKO
- SOCIALNO-ČUSTVENO.

MISELNO-SPOZNAVNO PODROČJE

- razvito divergentno mišljenje
/fluentnost, fleksibilnost, originalnost, elaboracija/
- razvito logično mišljenje
/analiza, posploševanje, sposobnost sklepanja/
- **nenavadna domišljija**
- natančnost opazovanja
- dober spomin
- **smisel za humor**

POTREBE na MISELNO-SPOZNAVNEM PODROČJU (USTVARJALNOST)

- Hitro ločevanje bistvenega od nebistvenega, hitra sposobnost sklepanja - višji miselni procesi.
- Visoka občutljivost za probleme
- So zelo vedoželjni, sprašujejo o vsem mogočem.
 - Imajo veliko idej in rešitev.
 - Dajejo nenavadne, redke odgovore.
 - Svojega mnenja ne prikrivajo.
 - Imajo smisel za humor.
 - Imajo potrebo po vedoželjnosti.
- Ne prenesejo otroškega prisiljenega vedenja.

➤ Ljubijo lepoto.

➤ Zanimajo se za ustvarjalne aktivnosti: ples, risanje, petja, literaturo, glasbo, karikature, strip.

➤ So domiselni, imajo slikovito predstavljalnost.

široka splošna in specifična baza znanja,
metakognitivna znanja

- natančnost opazovanja in visoka občutljivost za probleme
- hitro ločevanje bistvenega od nebistvenega, hitro posploševanje, abstrahiranje, sposobnost sklepanja-višji miselni procesi
- dober logični spomin, transfer znanja, nenavadna domišljija, smisel za humor, potreba po vedoželjnosti, po pospešenem učenju,
- razvito divergentno mišljenje (fluentnost, fleksibilnost, originalnost, elaboracija)

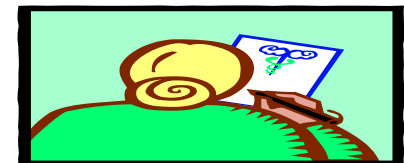
UČNO-STORILNOSTNO PODROČJE

- široka razgledanost
- visoka učna uspešnost
- bogato besedišče
- **hitro branje**
- spretnost v eni od umetniških dejavnosti
/glasba,ples,risanje,film,dramatizacija/
- **motorična spretnost in vzdržljivost**

UČNO-STORILNOSTNO PODROČJE (UČNE ZNAČILNOSTI)

- Mnogo vedo, so obsežno informirani.
 - Imajo bogat besednjak, za njihovo starost nenavaden
 - Imajo dober spomin.
 - Hitro uvidijo vzročno-posledične odnose.
 - Hitro poiščejo skupne značilnosti in razlike.
 - Hitro znajo potegniti veljavne zaključke.
- So dobri, natančni opazovalci.
 - Na svojo pobudo zelo radi berejo in dajejo prednost knjigam za odrasle.
 - So kritični, neodvisni v svojih ocenah.

MOTIVACIJSKE POTREBE

- visoke aspiracije in potreba po odličnosti
- radovednost
- raznoliki in močno izraženi interesi
- vztrajnost pri reševanju nalog
- visoka storilnostna motivacija
- uživanje v dosežkih

MOTIVACIJA

- Prizadevajo si, da bi naloge povsem rešili.
 - Se dolgočasijo pri rutinskih nalogah.
 - Če jih naloga zanima, delajo brez zun. vzpodbud
- Težijo k popolnosti (perfekcionizmu)
 - So samokritični
 - Niso prehitro zadovoljni s svojim rezultatom.
- Radi delajo neodvisno.
 - Postavljajo si visoke storilnostne cilje
 - Se zanimajo za probleme odraslih in religijo, politiko, spolnost...

SOCIALNO-ČUSTVENO POTREBE

- nekonformizem
- močno razvit občutek za pravičnost
- neodvisnost in samostojnost
- sposobnost vodenja in vplivanja na druge
- izraziti smisel za organizacijo
- Empatičnost.

POTREBE PO MORALNEM OBLIKOVANJU

- močno razvit občutek za pravičnost
- občutljivost za občutke vrstnikov
- razvit human sistem vrednot
- sposobnost višjega moralnega razsojanja

SOCIALNO-ČUSTVENO PODROČJE

SOCIALNE LASTNOSTI

➤ *So zelo občutljivi za krivico, dobro-zlo, so pripravljeni se angažirati proti avtoritetam.*

➤ *Niso za večino za vsako ceno.*

➤ *Ne bojijo se biti drugačni in izzivati.*

➤ *So individualisti*

➤ *Ne-sprejemajo vnaprej mnenja avtoritete, ne da bi ga prej kritično preverili.*

➤ *Prevzemajo odgovornost in so pri organizaciji zanesljivi.*

➤ *Enako dobro shajajo z vrstniki in odraslimi*

➤ *Želijo imeti glavno besedo*

➤ *Znajo se vživeti v druge in so zato dovzetni za politične in socialne probleme.*

TIPI NADARJENIH UČENCEV

6 PROFILOV NADARJENIH UČENCEV (Betts, Neihart, 1988)

- AVTONOMNI NADARJENI

- USPEŠNI NADARJENI

- DVOJNO OZNAČENI

- IZZIVALCI

- NEMOČNI NADARJENI

- NEUSPEŠNI NADARJENI

AVTONOMNI NADARJENI

- IMA SOCIALNE VEŠČINE
- DELA SAMOSTOJNO
- RAZVIJA SVOJE CILJE
- SLEDI
- DELA BREZ POTRDITVE
- JE KREATIVEN
- STOJI ZA SVOJIMI
ODLOČITVAMI
- PREVZEMA RIZIKE

“USPEŠNI” NADARJENI

ŽELI DOSEGATI VISOKE
DOSEŽKE

- PERFEKCIONIST
- IŠČE UČITELJEVO POTRDITEV
IN STRUKTURO
- NE PREVZEMA RIZIKA
- UČNO USPEŠEN
- SPREJEMA & KONFORMIST
- ODVIŠEN

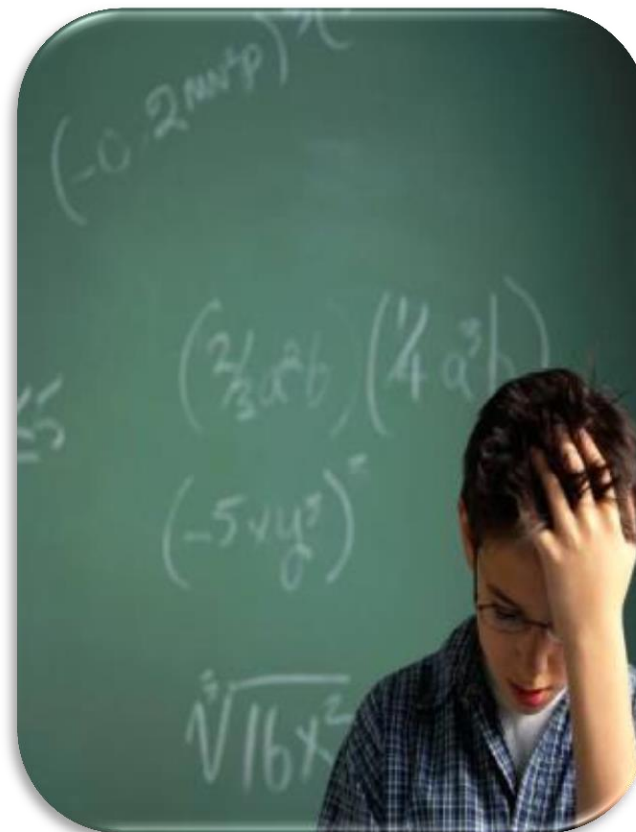
IZZIVALEC

- POPRAVLJA UČITELJA
- PREVERJA VPRAŠANJA, PRAVILA
- JE "POŠTENI DIREKTEN"
- "MUHASTE VOLJE"
- NEREDNO DELO
- SLBA SAMOKONTROLA
- KREATIVEN
- TEKMOVALEN
- STOJI ZA SVOJIMI NAČELI
- VŠEČ MU JE RAZGIBANO DELO

NEMOČNI NADARJENI

- ZANIKAJO SVOJ TALENT
- NE ŽEČIJO SODELOVATI V PROGRAMIH ZA NADARJENE /DODATNE OBLIKE
- ODREKAJO SE IZZIVOM
- ŽELIJO PRIPADATI SKUPINI
- MENJUJEJO PRIJATELJE

DVOJNO OZNAČENI NADARJENI

- NEREDNO DELO
- POVREČNOST / PODP
OVPREČNOST
- TEŽAVE IMAJO
DRUGJE ALI PA TO
SAMO IGRAJO
- VEDENJSKE TEŽAVE

NEUSPEŠNI NADARJENI

- NE PRIHAJA REDNO V ŠOLO
- NE DOKONČA NALOG
- SE NE ZANIMA ZA SVOJE INTERESE
- JE "SPACED OUT" V RAZREDU
- SE IZOLIRA
- SE "SAMOPOŠKODUJE"
- JE KREATIVEN
- VEČNI KRITIK/CINIK SEBE IN DRUGIH
- JE VEDNO V OBRAMBNEM POLOŽAJU

NADARJENI UČENCI NISO HOMOGENA SKUPINA

Betts, Neihart - kognitivne in motivacijske značilnosti nadarjenih:

- **USPEŠNI NADARJENI** (prilagodljivi, storilnostno usmerjeni, perfekcionistični)
- **DVOJNO OZNAČENI** (imajo učne težave, telesni primanjkljaj ali čustvene težave. Imajo nizek občutek lastne vrednosti, počutijo se frustrirani, brez moči in jezni)
- **IZZIVALCI** (so kreativni, toda uporniški, nemočni, težijo k prepirom: “kdo bo zmagal”)
- **NEMOČNI NADARJENI** (sramežljivi, negotovi, imajo slabo samopodobo)
- **NEUSPEŠNI NADARJENI** (so zamerljivi, maščevalni, eksplozivni in izčrpani-za njih velja, da skozi daljši čas niso zadovoljili svojih potreb)
- **AVTONOMNI NADARJENI** (imajo dobro samopodobo, sprejemajo svoje pozitivne in negativne strani. So entuziasti, notranje motivirani in uravnovešeni. Drugi jih imajo za odgovorne. Kljub temu potrebujejo podporo, zastopanje njihovih potreb in spodbujanje razvoja)

